

महाराष्ट्र राज्याच्या
भूजल मुल्यांकनाचा संक्षिप्त अहवाल
2017

संचालनालय,
भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा,
महाराष्ट्र राज्य, पुणे

अनुक्रमणिका

अ. क्र.	तपशील	पृष्ठ क्र.
1	प्रस्तावना	1
2	भूजल मुल्यांकनाचे महत्व	1
3	कार्यप्रणाली	2
4	वर्गवारी	3
5	भूजल मुल्यांकन 2017 नुसारची स्थिती	4
6	महाराष्ट्रात भूजलाचा जास्त उपसा झालेली क्षेत्रे	5
7	अतिशोषित व शोषित पाणलोट क्षेत्रामध्ये घ्यावयाच्या उपाययोजना	6

तक्ते

अ. क्र.	तपशील	पृष्ठ क्र.
1	भूजल मुल्यांकन 2017 बाबतची संक्षिप्त माहिती	7
2	जिल्हानिहाय भूजलाची उपलब्धता, उपसा आणि उपश्याची टक्केवारी	8
3	साध्या विहिरींची, विंधण विहिरींची संख्या तसेच उपश्याची माहिती	9
4	भूजल मुल्यांकन 2017 नुसार पाणलोट क्षेत्रांचे वर्गीकरण	11
5	भूजल मुल्यांकन 2017 तालुक्यांचे वर्गीकरण	12
6	पाणलोट क्षेत्रांच्या वर्गवारीबाबत तुलनात्मक तक्ता	13
7	तालुक्यांच्या वर्गवारीबाबत तुलनात्मक तक्ता	13
8	अतिशोषित पाणलोट्यांची यादी	14
9	शोषित पाणलोट्यांची यादी	16
10	अंशतः शोषित पाणलोट्यांची यादी	18

नकाशे

अ. क्र.	तपशील	पृष्ठ क्र.
1	पर्जन्यमानाची दोलायमानता	26
2	भूपृष्ठीय रचना	27
3	भूस्तरीय नकाशा - भूजल उपलब्धतेच्या दृष्टीने कठीण	28
4	भूजल मुल्यांकन 2017 नुसार महाराष्ट्रातील पाणलोट्यांची स्थिती	29
5	भूजल मुल्यांकन 2017 नुसार महाराष्ट्रातील तालुक्यांची स्थिती	30

प्रस्तावना

भूजल ही नैसर्गिक संपत्ती असुन शाश्वत जिवनासाठी व पर्यावरणीय संतुलनासाठी अत्यंत महत्वाचा घटक आहे. ग्रामीण भागाकरीता व शहरी भागाकरीता पिण्याच्या पाण्याचा स्रोत म्हणुन त्याचप्रमाणे सिंचनाकरीता, उद्योगाकरीता, नदी, नाल्यातील प्रवाहाकरीता भूजलाची नितांत गरज आहे. भूजलाचा प्रमुख स्रोत पर्जन्यमान असुन पर्जन्यमानातील दोलायमानतेमुळे व दरवर्षीच्या बदलणा-या प्रमाणामुळे भूजल उपलब्धतता स्थिर नसुन सतत बदलणारी अस्थिर संपत्ती आहे. भूजल उपलब्धततेमध्ये पर्जन्यमाची महत्वाची भूमिका असते.

भूजल उपलब्धतता काढण्यासाठी केल्या जाणा-या भूजल मूल्यांकनामध्ये प्रामुख्याने, भूगर्भामध्ये विविध मार्गांनी म्हणजे पर्जन्यमानामुळे, प्रवाही सिंचनामुळे, कालव्याद्वारे, जलसंधारणाच्या उपाययोजनांद्वारे होणारे भूजलाचे पुनर्भरण त्याचप्रमाणे विविध मार्गांद्वारे म्हणजे सिंचनासाठी, पिण्यासाठी, उद्योगांसाठी होणारा भूजलाचा उपसा यांचे गुणोत्तर काढले जाते. विविध विकासात्मक उपाययोजना राबविण्यासाठी तसेच नियंत्रण करण्यासाठी भूजल मूल्यांकन करणे गरजेचे असते.

भूजल मूल्यांकन करण्याकरीता, केंद्र शासनाद्वारे कार्यप्रणाली निश्चित करून देण्यात आलेली आहे. ही कार्यप्रणाली संपूर्ण देशात लागू आहे. सन 2017 मध्ये करण्यात आलेल्या भूजल मूल्यांकनाकरीता 'भूजल अंदाज समिती 2015' या कार्यप्रणालीचा अवलंब करण्यात आला. सन 2017 चे महाराष्ट्र राज्याचे भूजल मूल्यांकन भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेद्वारे करण्यात आलेले आहे. या भूजल मूल्यांकनाला केंद्र शासनाची मंजूरी प्राप्त झालेली आहे.

सन 2017 च्या भूजल मूल्यांकनानुसार महाराष्ट्र राज्यात एकूण उपलब्ध भूजल किती, कोणकोणत्या मार्गांनी किती भूजल पुनर्भरण होते, कोणकोणत्या बाबींकरीता किती भूजलाचा उपसा होतो. कोणकोणत्या क्षेत्रात भूजलाचा जास्त उपसा होतो यासारख्या महत्वाच्या बाबींची माहिती भूजल मूल्यांकनाच्या अहवालातून प्राप्त होते. या अहवालाचा उपयोग भूजलाचे व्यवस्थापन, जलसंधारणाची कामे तसेच टंचाई काळातील नियोजनासाठी करता येईल अशी खात्री वाटते. शुभेच्छासह.

प्रधान सचिव,

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई

प्रस्तावना:

पाणी हा विकासाचा मुलभूत गाभा आहे. पाण्याच्या उपलब्धतेनुसार शेती व उद्योग क्षेत्रात विकास होत असतो. महाराष्ट्र राज्याचे भूजल मूल्यांकन करणे हे भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या उद्दीष्टांपैकी एक प्रमुख उद्दीष्ट आहे. यामध्ये शास्त्रोक्त रित्या भूजल विकास करण्यासाठी केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक तत्वानुसार तांत्रिक आधार सामुग्रीच्या आधारे भूजल मूल्यांकन करणे व त्यानुसार सुयोग्य नियोजन व अंमलबजावणीसाठी शासनास तांत्रिक सल्ला देणे, केंद्र व राज्याचे भूजल धोरण ठरविण्यासाठी अभ्यास पूर्ण योगदान देणे याचा समावेश होतो.

भूजल मूल्यांकनाचे महत्व:

भूजल संपत्तीचे मूल्यांकन होणे गरजेचे आहे. भूजलाच्या विद्यमान वापराविषयी आणि भविष्यातील वापराचे नियोजन व व्यवस्थापन करण्यासाठी हा एक मुलभूत आधार आहे. भूजल मूल्यांकनामुळे, भूजल संपत्तीची, भूजल स्रोतांची, भूजलाची व्याप्ती, भूजलावरच्या अवलंबतेची माहिती मिळते तसेच भूजल स्रोतांच्या गुणवत्तेचे निर्धारण करण्यासाठी उपयोगी पडते. भूजल मूल्यांकनाचा अहवाल राज्यातील कृषी, घरगुती आणि औद्योगिक पाणीपुरवठा यासारख्या विस्तीर्ण कामांसाठी उपयोगात येणाऱ्या भूजल स्रोतांचा आढावा देतो. राज्यातील भूजलावर आधारीत पाणी पूरवठाच्या सुविधांसाठीचे बांधकाम आणि देखभाल करण्यासाठी भूजल संपत्तीचे मूल्यांकन होणे महत्वाचे आहे.

भूजल संपत्तीच्या मूल्यांकनामुळे धोरणात्मक निर्णय घेण्यास मदत मिळते. थोडक्यात, राज्यांच्या नैसर्गिक स्रोतांच्या शाश्वत विकासासाठी भूजल संपत्तीचे मूल्यांकन हा एक महत्वाचा घटक आहे. पाण्याची सध्याची उपलब्धता आणि आवश्यकता अत्यंत असमान आहे, भविष्यातही तसेच राहणार त्यामुळे शुध्द पाण्याचा उपसा मोठयाप्रमाणावर होत आहे. तीव्रतेने वाढत असलेली लोकसंख्येमुळे भूपृष्ठावरील असलेल्या स्रोतांमधून व भूजल साठयामधुन पाण्याचा बेसुमार उपसा होत आहे.

महाराष्ट्र राज्यात, पाण्याबाबतचे धोरण निश्चित करणेसाठी भूजल हा महत्वाचा घटक आहे. त्यामुळे भूजल जलसंपत्तीचा अंदाज अचूक असणे आवश्यक आहे. जेणेकरुन या मौल्यवान स्रोताच्या

दीर्घकालीन व्यवस्थानासाठी आणि समाजातील सर्व घटकांचे दीर्घकालीन सुरक्षा आणि कल्याण सुनिश्चित करण्यासाठी रणनीती तयार करणे आवश्यक आहे.

भूजल मुल्यांकनासाठी आवश्यक असलेली सर्व माहिती, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा, विविध विभागांकडून प्राप्त करून घेऊन संकलीत करते, परंतु यामध्ये बरेचदा अचूक माहिती मिळवणे शक्य होत नाही (विशेषतः विहिरींबाबतची माहिती). भूजल संपत्तीचा अंदाज, मुख्यतः प्राप्त माहितीच्या गुणवत्तेवर अवलंबून असतो. विविध स्रोतांमधून होणाऱ्या भूजलाच्या उपश्याबाबतची Systematic माहिती उपलब्ध होत नाही. बऱ्याच वेळा दर्जेदार माहिती (डेटा) नसल्यामुळे विविध विकासात्मक उपक्रम आखण्यात नियोजक, प्रशासक आणि तंत्रज्ञांची दिशाभूल होते.

कार्यप्रणाली:

महाराष्ट्रात भूजल अंदाज बांधण्याचे काम पाणलोट क्षेत्र संकल्पनेच्या आधारे शासनाद्वारे, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेच्या मदतीने करण्यात येत आहे. दरवर्षी पडणाऱ्या पावसाद्वारे उथळ जलधारक खडकात साठवल्या जाणाऱ्या भूजलाचा अंदाज/ मुल्यांकन यंत्रणेमार्फत केले जाते व वेळोवेळी त्याचा अहवाल प्रसिध्द केला जातो. राज्यातील 34 जिल्हयांचे विभाजन 1535 पाणलोटान्त करण्यात आलेले असून त्या आधारावर भूजल अंदाज बांधण्याचे काम करण्यात येते.

महाराष्ट्रातील भूजल साठ्याचा अंदाज बांधण्याचे काम प्रथमतः 1973 मध्ये कृषि पतपुरवठा प्रकल्पांतर्गत करण्यात आले. त्यानंतर केंद्र शासनाच्या सुचनांप्रमाणे सुधारीत अंदाजाचे काम 1977 व 1980 मध्ये अत्याधिक उपसा समिती (Over Exploited Committee) च्या शिफारशीनुसार व त्यानंतर पुन्हा 1985 व 1990 मध्ये भूजल अंदाज समितीच्या शिफारसी नुसार करण्यात आले. त्यानंतर मार्च 2004, 2007-08, 2008-09, 2011-12 व 2013-14 मध्ये केंद्रीय अंदाज समिती 1997 च्या शिफारसीनुसार भूजल मुल्यांकन करण्यात आले. तथापि भूजल मुल्यांकन अहवाल 2017, हा केंद्रीय अंदाज समिती 2015 च्या नव्या प्रणालीनुसार करण्यात आलेले आहे. भूजल मूल्यांकनाचा अहवाल, राज्य स्तरावर पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागाच्या प्रधान सचिवांच्या अध्यक्षतेखाली गठित समितीच्या

शिफारसीनुसार केंद्र शासनास सादर केला जातो. हा अहवाल केंद्र व राज्य शासनाचा संयुक्त अहवाल म्हणून प्रसिध्द केला जातो. विभागीय संचालक, केंद्रिय भूमिजल मंडळ, नागपूर हे राज्य स्तरावर अहवाल तयार करून घेण्यासाठीच्या समितीचे सदस्य सचिव असून, नाबार्ड, कृषि आयुक्त, जलसंपदा विभाग, कृषि विद्यापीठ, उद्योग विभाग, लघु पाटबंधारे आदि विभागांच्या प्रतिनिधींचा सदस्य म्हणून समितीमध्ये अंतर्भाव आहे. भूजल अंदाज अहवालाचे सर्व काम भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेमार्फत केले जाते व केंद्रिय भूमिजल मंडळाच्या सहकार्याने संयुक्तरीत्या अंतिम केले जाते.

भूजल मुल्यांकनात प्रामुख्याने पावसाळ्यात पर्जन्याद्वारे होणाऱ्या नैसर्गिक भूजल पुनर्भरणा बरोबर जलसंधारण, सिंचन कालवे व इतर मार्गांनी होणाऱ्या कृत्रिम भूजल पुनर्भरणाचा विचार करणेत येतो. कृत्रिम भूजल पुनर्भरणासाठी कृषि, लघुपाटबंधारे, जलसंपदा आदि विभागांकडून करण्यात आलेल्या विविध उपायोजनांचा तपशील व डेटा विचारात घेतला जातो. कालव्याद्वारे होणाऱ्या कृत्रिम पुनर्भरणाही त्यात विचार करणेत येतो. त्याच बरोबर पिण्यासाठी, सिंचनासाठी व औद्योगिक वापरासाठी विहिरी, विंधण विहिरी, नलिकाकूप इत्यादींद्वारे होणारा भूजल उपसा विचारात घेतला जातो. त्यासाठी विहिरींचा डेटा महसूल, लघु पाटबंधारे विभाग, कृषि विभाग, महाराष्ट्र विद्युत वितरण कंपनी, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, महाराष्ट्र औद्योगिक महामंडळ आदिकडून जमा करण्यात येतो व त्याचे आधारे उपशाचा तपशील विचारात घेतला जातो. पडणाऱ्या पावसाची आकडेवारी भारतीय हवामान विभाग, महसूल विभाग यांचेकडून गोळा केली जाते व भूजल पातळी मोजमाप भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा खुद्द घेतले जाते. विहिरींद्वारे भिजणाऱ्या क्षेत्राचा तपशील म्हणजेच विहिरींखालील पिकांची माहिती कृषि व महसूल विभागाकडून जमा करून त्याची पडताळणी भूजल उपश्याशी केली जाते.

वर्गवारी:

भूजल पुनर्भरणाच्या तुलनेत होणारा भूजल उपसा 100 टक्के पेक्षा जास्त असणारे पाणलोट क्षेत्रे अतिशोषित (Over Exploited) वर्गवारीत मोडतात. भूजल उपसा 90 टक्के पेक्षा जास्त आणि 100 टक्के पर्यंत असणारे पाणलोट क्षेत्रे शोषित (Critical) वर्गवारीत मोडतात. 70 टक्के पेक्षा जास्त आणि 90 टक्के पर्यंत भूजल उपसा असल्यास ती पाणलोट क्षेत्रे अंशतःशोषित (Semi-Critical) वर्गवारीत

मोडतात. 70 टक्के पेक्षा भूजल उपसा कमी असणारे पाणलोट क्षेत्रे सुरक्षित वर्गवारीत मोडतात. ही वर्गवारी केंद्र शासनाने घालून दिलेल्या 2015 च्या प्रणालीतील निकषांनुसार निश्चित केलेली आहे.

भूजल मुल्यांकन 2017 नुसारची स्थिती:

2017 सालच्या भूजल मुल्यांकनानुसार राज्यात 29.90 बिसीएम निव्वळ भूजल उपलब्ध असून त्यापैकी 16.33 बिसीएम भूजलाचा उपसा विविध उपयोगांसाठी केल्या जात आहे. राज्यात सिंचनासाठी विद्युत पंप असलेल्या 20,19,624 विहिरी व 3,22,346 विंधण विहिरी अस्तित्वात असल्याची आकडेवारी उपलब्ध झालेली आहे. त्याच बरोबर पिण्याच्या पाण्यासाठी 1,65,290 वीज पंप असलेल्या विहिरी, 1,99,839 हातपंप अस्तित्वात आहेत. औद्योगिक वापराकरीता 800 अधिकृत विहिरी/ विंधण विहिरी अस्तित्वात असल्याचा डेटा उपलब्ध झालेला आहे.

सरासरी भूजलाची उपलब्धता व वापर

एकूण भूजल पुनर्भरण (बीसीएम)	31.64	100 %
निव्वळ भूजल उपलब्धता (बीसीएम)	29.90	94.50 %
एकूण वार्षिक भूजल उपसा (बीसीएम)	16.33	54.62 %

विविध मार्गाने होणारे भूजल पुनर्भरण व उपलब्धता

पर्जन्यमान (बीसीएम)	21.12	67 %
कालवा (बीसीएम)	0.44	2 %
भूपृष्ठीय पाण्याद्वारे सिंचन (बीसीएम)	4.5	14 %
भूजलाद्वारे सिंचन (बीसीएम)	3.89	12 %
लघुपाटबंधारे प्रकल्प (बीसीएम)	0.34	1 %
जलसंधारणाच्या उपाययोजना (बीसीएम)	1.33	4 %
एकूण (बीसीएम)	31.64	100 %

सरासरी भूजलाचा वापर

सिंचनासाठी होणारा भूजल वापर (बीसीएम)	15.10	92.46 % (एकूण भूजल उपस्था पैकी)
घरगुती वापरासाठी भूजल वापर (बीसीएम)	1.22	7.47 % (एकूण भूजल उपस्था पैकी)
औद्योगिक वापरासाठी भूजल वापर (बीसीएम)	0.003	0.018 % (एकूण भूजल उपस्था पैकी)

महाराष्ट्रात भूजलाचा जास्त उपसा झालेली क्षेत्रे:

या अहवालानुसार राज्यातील 34 जिल्ह्यातील 1535 पाणलोट क्षेत्रांपैकी 67 अतिशोषित (100% पेक्षा जास्त उपसा), 46 शोषित (90% - 100% उपसा), 291 अंशतः शोषित (70% - 90% उपसा), 1127 सुरक्षित (70% पेक्षा कमी उपसा) व 4 गुणवत्ता बाधीत वर्गवारीत समाविष्ट आहेत. 353 तालुक्यांपैकी 11 तालुके अतिशोषित, 9 शोषित, 61 अंशतः शोषित, 271 सुरक्षित वर्गवारीत समाविष्ट आहेत. ही अतिशोषित व शोषित पाणलोट क्षेत्रे 9 जिल्ह्यातील आहेत. ही 9 जिल्हे पुणे (2 तालुके), सांगली (1 तालुका), सोलापूर (1 तालुका), नाशिक (3 तालुके), अहमदनगर (5 तालुके), जळगाव (2 तालुके), अमरावती (4 तालुके) व बुलढाणा (2 तालुके) आहेत. या भागात जास्त पाणी लागणारी पिके, भूजलामार्फत सिंचनाचे जास्त प्रमाण व भूजल पुनर्भरणाचे कमी प्रमाण असणे ही कारणे दिसून येतात. अतिविकसित तालुक्यांची यादी खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	जिल्हा	अतिशोषित तालुक्याचे नाव (विकासाची टक्केवारी)	शोषित तालुक्याचे नाव (विकासाची टक्केवारी)
1	पुणे	---	1 पुरंदर (91.06) 2 शिरूर (90.94)
2	सांगली	1 कवठे महाकाळ (100.47)	---
3	सोलापूर	1 माळशिरस (101.31)	---
4	नाशिक	---	1 देवळा (96.11) 2 निफाड (98.00) 3 सिन्नर (97.39)

अ. क्र.	जिल्हा	अतिशोषित तालुक्याचे नाव (विकासाची टक्केवारी)	शोषित तालुक्याचे नाव (विकासाची टक्केवारी)
5	अहमदनगर	1 राहाता (112.51)	1 राहुरी (96.27) 2 संगमनेर (94.05) 3 कोपरगाव (94.71) 4 श्रीरामपुर (90.55)
6	जळगाव	1 रावेर (126.48) 2 यावल (109.69)	---
7	अमरावती	1 अचलपूर (103.40) 2 चांदुरबाजार (140.32) 3 मोशी (103.39) 4 वरूड (168.72)	---
8	बुलढाणा	1 जळगाव जामोद (110.35) 2 संग्रामपूर (105.35)	---

अतिशोषित व शोषित पाणलोट क्षेत्रांमध्ये घ्यावयाच्या उपाययोजना:

अतिशोषित व शोषित वर्गवारीत मोडणारी गांवे सुरक्षित वर्गवारीत यावी यासाठी शासन प्रयत्नशील असून त्यासाठी अशा गावांमध्ये पाणलोट क्षेत्र विकासाचा कार्यक्रम प्राधान्य क्रमाने राबविण्याच्या सुचना जलसंधारण विभागामार्फत देण्यात आलेल्या आहेत. या गावांमध्ये लोकसहभागातून पुनर्भरणाबरोबरच पाणी बचतीच्या म्हणजेच मागणी आधारीत उपाययोजनांची अंमलबजावणी करणे गरजेचे आहे.

या पाणलोट क्षेत्रात प्रामुख्याने ग्रामस्तरीय पाणलोटातील पाण्याचा ताळेबंद लावून जलधर (Aquifer) आधारावर कृत्रिमरित्या भूजल पुनर्भरणाचा व व्यवस्थापनाचा कार्यक्रम लोकसहभागातून हाती घेण्यावर भर देणेची गरज आहे, जेणेकरून भूजल पातळी खालावणार नाही. तसेच कृषी-हवामान व भूजलाच्या उपलब्धतेनुसार सुसंगत पिकपध्दतीचा अवलंब केल्यास भूजलाची उपलब्धता संतुलित होण्यास मदत होईल.

तक्ता -1

भूजल मुल्यांकन 2017 बाबतची संक्षिप्त माहिती

अ.क्र.	विवरण	तपशील
1	राज्यातील एकूण जिल्हयांची संख्या	34
2	राज्यातील एकूण पाणलोट क्षेत्रांची संख्या	1535
3	राज्यातील एकूण तालुक्यांची संख्या	353
4	राज्यातील एकूण मूल्यांकनाचे उप एकके	2433
5	भूजलाचे होणारे वार्षिक पुर्नभरण (बीसीएम)	31.64
6	एकूण भूजलाची उपलब्धता (बीसीएम)	29.90
7	एकूण वार्षिक उपसा (बीसीएम)	16.33
8	सिंचनाद्वारे होणारा भूजलाचा उपसा (बीसीएम)	15.10
9	अस्तित्वात असलेल्या सिंचन विहिरींची संख्या (अस्थायी)	2019624
10	अस्तित्वात असलेल्या सिंचनासाठीच्या विंधन विहिरींची संख्या (अस्थायी)	322346
11	एकूण सिंचन विहिरींची संख्या (अस्थायी)	2341970
12	अस्तित्वात असलेल्या घरगुती वापरासाठीच्या विहिरींची संख्या (अस्थायी)	165290
13	अस्तित्वात असलेल्या घरगुती वापरासाठीच्या विंधन विहिरींची संख्या (अस्थायी)	199839
14	एकूण घरगुती वापरासाठीच्या विहिरींची संख्या (अस्थायी)	365129
15	एकूण अतिशोषित पाणलोट क्षेत्रांची संख्या/ तालुक्यांची संख्या	67 / 11
16	एकूण शोषित पाणलोट क्षेत्रांची संख्या/ तालुक्यांची संख्या	46 / 9
17	एकूण अंशतः शोषित पाणलोट क्षेत्रांची संख्या/ तालुक्यांची संख्या	291 / 61
18	एकूण सुरक्षित पाणलोट क्षेत्रांची संख्या/ तालुक्यांची संख्या	1127 / 271
19	एकूण गुणवत्ता बाधित पाणलोट क्षेत्रांची संख्या/ तालुक्यांची संख्या	4 / 1

तक्ता क्र. - 2

भूजल मुल्यांकन 2017 नुसार जिल्हानिहाय भूजलाची उपलब्धता, उपसा आणि उपश्याची टक्केवारी

अ.क्र.	जिल्हा	भूजलाची उपलब्धता (Mm3)	एकूण उपसा (Mm3)	भविष्यात सिंचनासाठी उपलब्ध असलेले भूजल (Mm3)	उपश्याची टक्केवारी (%)
1	अहमदनगर	1518	1206	387	79
2	अकोला	395	236	155	60
3	अमरावती	879	776	206	88
4	औरंगाबाद	979	719	157	73
5	बीड	1193	718	396	60
6	भंडारा	855	245	607	29
7	बुलढाणा	836	621	231	74
8	चंद्रपूर	1079	209	860	19
9	धुळे	678	363	271	54
10	गडचिरोली	1006	228	773	23
11	गोंदिया	620	154	461	25
12	हिंगोली	738	392	294	53
13	जळगाव	1309	1056	202	81
14	जालना	802	438	339	55
15	कोल्हापूर	1221	513	705	42
16	लातूर	654	364	270	56
17	नागपूर	896	460	434	51
18	नांदेड	1140	382	697	34
19	नंदूरबार	475	207	179	44
20	नाशिक	1856	1081	762	58
21	उस्मानाबाद	810	508	263	63
22	पालघर	213	46	133	22
23	परभणी	797	377	343	47
24	पुणे	1754	1264	509	72
25	रायगड	374	64	276	17
26	रत्नागिरी	411	63	345	15
27	सांगली	1237	728	494	59
28	सातारा	944	626	312	66
29	सिंधुदूर्ग	234	93	140	40
30	सोलापूर	1373	1076	340	78
31	ठाणे	167	31	129	18
32	वर्धा	791	434	355	55
33	वाशिम	529	315	209	60
34	यवतमाळ	1133	339	702	30
	एकूण	29896	16331	12935	55

तक्ता क्र. - 3

भूजल मुल्यांकन 2017 नुसार जिल्हानिहाय साध्या विहिरींची संख्या, विंघण विहिरींची संख्या तसेच उपश्याबाबतची माहिती

अ. क्र.	जिल्हा	सिंचनासाठी वापरण्यात येणाऱ्या साध्या विहिरी		सिंचनासाठी वापरण्यात येणाऱ्या विंघण विहिरी		घरगुती वापरासाठीच्या साध्या विहिरी		घरगुती वापरासाठीच्या विंघण विहिरी		औद्योगिक वापरासाठीच्या साध्या विहिरी		औद्योगिक वापरासाठीच्या विंघण विहिरी	
		संख्या	उपसा (ham)	संख्या	उपसा (ham)	संख्या	उपसा (ham)	संख्या	उपसा (ham)	संख्या	उपसा (ham)	संख्या	उपसा (ham)
1	अहमदनगर	194594	107313.65	27801	6878.67	2261	3655.71	8589	1938.53	0	0.00	0	0.00
2	अकोला	24156	12810.59	18919	8290.23	630	453.74	6680	1840.40	0	0.00	0	0.00
3	अमरावती	96630	57380.37	25093	15867.14	2294	1500.25	3910	849.38	0	0.00	0	0.00
4	औरंगाबाद	103830	67851.32	2623	963.88	6057	3091.77	4264	388.08	0	0.00	0	0.00
5	बीड	76965	67596.39	0	0.00	5463	2950.59	6558	1226.70	0	0.00	0	0.00
6	भंडारा	25511	19965.78	2437	1025.20	3153	1391.23	6916	2092.18	24	37.89	0	0.00
7	बुलढाणा	60662	51508.49	13376	7122.02	2489	1979.23	6309	1076.03	0	0.00	0	0.00
8	चंद्रपूर	18813	8299.69	5379	2337.31	11368	5066.81	11166	5161.20	0	0.00	0	0.00
9	धुळे	61046	33750.85	1782	794.33	876	300.77	3401	1482.59	5	1.50	7	1.75
10	गडचिरोली	13350	16606.74	2065	2574.98	8813	1369.71	10994	2282.51	0	0.00	0	0.00
11	गोंदिया	11847	6862.44	7421	2536.10	19479	3310.62	7970	2377.43	149	49.50	601	247.56
12	हिंगोली	42222	36850.55	1248	201.97	1365	1307.96	5163	852.54	1	0.08	12	2.45
13	जळगाव	116460	100695.03	0	0.00	3169	2308.97	4678	2571.28	0	0.00	0	0.00
14	जालना	76731	42433.06	0	0.00	1749	1014.24	2608	346.51	0	0.00	0	0.00
15	कोल्हापूर	54846	45892.71	5691	3664.41	659	593.10	5046	1158.66	0	0.00	0	0.00
16	लातूर	37406	17308.20	33641	16962.43	2103	853.88	4739	1347.08	0	0.00	0	0.00
17	नागपूर	72364	32867.63	7325	2775.25	10176	5210.68	11104	5108.27	0	0.00	0	0.00
18	नांदेड	43813	33070.02	3834	1846.92	1426	703.17	9557	2565.69	1	1.21	0	0.00
19	नंदूरबार	18238	13841.51	5478	3794.51	1188	504.48	4542	2566.84	0	0.00	0	0.00
20	नाशिक	167036	99246.41	36735	5325.85	2720	2324.32	5913	1194.22	0	0.00	0	0.00
21	उस्मानाबाद	66736	38409.40	18519	10052.50	489	695.70	5316	1609.91	0	0.00	0	0.00
22	पालघर	10378	3692.24	37	10.85	4248	468.78	4058	416.58	0	0.00	0	0.00
23	परभणी	35684	32162.81	5716	3598.87	1412	1274.54	5452	709.73	0	0.00	0	0.00
24	पुणे	134419	99739.80	21444	15916.71	6214	6067.26	7651	2037.78	0	0.00	0	0.00
25	रायगड	6481	4205.89	81	0.00	8179	1307.44	4486	848.90	0	0.00	0	0.00
26	रत्नागिरी	4326	5064.58	0	0.00	9906	1001.68	2601	260.13	0	0.00	0	0.00

अ. क्र.	जिल्हा	सिंचनासाठी वापरण्यात येणाऱ्या साध्या विहिरी		सिंचनासाठी वापरण्यात येणाऱ्या विंधण विहिरी		घरगुती वापरासाठीच्या साध्या विहिरी		घरगुती वापरासाठीच्या विंधण विहिरी		औद्योगिक वापरासाठीच्या साध्या विहिरी		औद्योगिक वापरासाठीच्या विंधण विहिरी	
		संख्या	उपसा (ham)	संख्या	उपसा (ham)	संख्या	उपसा (ham)	संख्या	उपसा (ham)	संख्या	उपसा (ham)	संख्या	उपसा (ham)
27	सांगली	84368	59796.13	16773	9696.90	1664	2052.52	4885	1246.96	0	0.00	0	0.00
28	सातारा	75025	53645.28	10537	4101.29	2382	3731.23	5751	1098.57	0	0.00	0	0.00
29	सिंधुदूर्ग	8091	6958.58	136	71.46	17297	1723.56	5110	509.19	0	0.00	0	0.00
30	सोलापूर	112173	86217.42	29680	16494.41	5186	3119.17	8713	1743.53	0	0.00	0	0.00
31	ठाणे	5059	2344.19	13	4.13	3211	352.68	3451	353.56	0	0.00	0	0.00
32	वर्धा	58685	38717.98	2562	1322.00	4028	2125.22	5269	1354.91	0	0.00	0	0.00
33	वाशिम	41405	25351.45	8412	4401.29	2579	1429.99	2868	575.31	0	0.00	0	0.00
34	यवतमाळ	60274	25004.94	7588	3106.99	11057	5045.43	4121	707.10	0	0.00	0	0.00
	एकूण	2019624	1353462	322346	151739	165290	70286	199839	51898	180	90	620	252

महाराष्ट्र राज्याची भूजल मुल्यांकन 2017 नुसार जिल्ह्यातील पाणलोट क्षेत्रानुसार स्थिती

अ. क्र.	जिल्हा	एकूण पाणलोटान्ची संख्या	मुल्यांकनाचे एकक- पाणलोट क्षेत्रे				
			अतिशोषित	शोषित	अंशतःशोषित	सुरक्षित	गुणवत्ता बाधित
1	अहमदनगर	80	15	4	14	47	0
2	अकोला	38	1	0	11	25	1
3	अमरावती	63	8	6	9	37	3
4	औरंगाबाद	52	0	3	29	20	0
5	बीड	48	0	0	13	35	0
6	भंडारा	25	0	0	1	24	0
7	बुलढाणा	57	3	2	24	28	0
8	चंद्रपूर	58	0	0	0	58	0
9	धुळे	45	0	0	4	41	0
10	गडचिरोली	83	0	0	0	83	0
11	गोंदिया	33	0	0	0	33	0
12	हिंगोली	23	0	0	5	18	0
13	जळगाव	66	8	4	33	21	0
14	जालना	52	0	0	11	41	0
15	कोल्हापूर	40	0	0	0	40	0
16	लातूर	39	1	7	2	29	0
17	नागपूर	54	0	1	9	44	0
18	नांदेड	49	0	0	0	49	0
19	नंदूरबार	29	0	0	3	26	0
20	नाशिक	80	13	6	16	45	0
21	उस्मानाबाद	41	0	0	8	33	0
22	पालघर	23	0	0	0	23	0
23	परभणी	33	0	0	1	32	0
24	पुणे	71	7	6	22	36	0
25	रायगड	17	0	0	0	17	0
26	रत्नागिरी	20	0	0	0	20	0
27	सांगली	38	3	3	10	22	0
28	सातारा	50	0	0	24	26	0
29	सिंधुदूर्ग	11	0	0	0	11	0
30	सोलापूर	64	8	4	26	26	0
31	ठाणे	15	0	0	0	15	0
32	वर्धा	39	0	0	6	33	0
33	वाशिम	35	0	0	8	27	0
34	यवतमाळ	64	0	0	2	62	0
	एकूण	1535	67	46	291	1127	4

महाराष्ट्र राज्याची भूजल मुल्यांकन 2017 नुसार जिल्ह्यातील तालुक्यांची स्थिती

अ. क्र.	जिल्हा	एकूण तालुक्यांची संख्या	मुल्यांकनाचे एकक- तालुका				
			अतिशोषित	शोषित	अंशतःशोषित	सुरक्षित	गुणवत्ता बाधित
1	अहमदनगर	14	1	4	5	4	0
2	अकोला	7	0	0	1	6	0
3	अमरावती	14	4	0	3	6	1
4	औरंगाबाद	9	0	0	7	2	0
5	बीड	11	0	0	0	11	0
6	भंडारा	7	0	0	0	7	0
7	बुलढाणा	13	2	0	6	5	0
8	चंद्रपूर	15	0	0	0	15	0
9	धुळे	4	0	0	0	4	0
10	गडचिरोली	12	0	0	0	12	0
11	गोंदिया	8	0	0	0	8	0
12	हिंगोली	5	0	0	0	5	0
13	जळगाव	15	2	0	10	3	0
14	जालना	8	0	0	0	8	0
15	कोल्हापूर	12	0	0	0	12	0
16	लातूर	10	0	0	1	9	0
17	नागपूर	13	0	0	2	11	0
18	नांदेड	16	0	0	0	16	0
19	नंदूरबार	6	0	0	0	6	0
20	नाशिक	15	0	3	4	8	0
21	उस्मानाबाद	8	0	0	2	6	0
22	पालघर	8	0	0	0	8	0
23	परभणी	9	0	0	0	9	0
24	पुणे	13	0	2	6	5	0
25	रायगड	15	0	0	0	15	0
26	रत्नागिरी	9	0	0	0	9	0
27	सांगली	10	1	0	1	8	0
28	सातारा	11	0	0	5	6	0
29	सिंधुदूर्ग	8	0	0	0	8	0
30	सोलापूर	11	1	0	7	3	0
31	ठाणे	7	0	0	0	7	0
32	वर्धा	8	0	0	1	7	0
33	वाशिम	6	0	0	0	6	0
34	यवतमाळ	16	0	0	0	16	0
	एकूण	353	11	9	61	271	1

तक्ता क्र. - 6

पाणलोट क्षेत्रांच्या वर्गवारीबाबतचा तुलनात्मक तक्ता				
पाणलोट क्षेत्राची वर्गवारी	सन 2008 मधील पाणलोटांची संख्या	सन 2011 मधील पाणलोटांची संख्या	सन 2013 मधील पाणलोटांची संख्या	सन 2017 मधील पाणलोटांची संख्या
सुरक्षित	1332	1347	1338	1127
अंशतः शोषित	119	100	111	291
शोषित	3	4	4	46
अतिशोषित	73	76	74	67
गुणवत्ता बाधित	4	4	4	4
एकूण	1531	1531	1531	1535

तक्ता क्र. - 7

तालुकानिहाय वर्गवारीबाबतचा तुलनात्मक तक्ता				
तालुकानिहाय वर्गवारी	सन 2008 मधील तालुक्यांची संख्या	सन 2011 मधील तालुक्यांची संख्या	सन 2013 मधील तालुक्यांची संख्या	सन 2017 मधील तालुक्यांची संख्या
सुरक्षित	323	325	324	271
अंशतः शोषित	19	16	19	61
शोषित	2	2	1	9
अतिशोषित	9	10	9	11
गुणवत्ता बाधित	0	0	0	1
एकूण	353	353	353	353

तक्ता - 8
अतिशोषित पाणलोटांची यादी

अ. क्र.	जिल्हा	इंडेक्स क्र.	बेसिन	पाणलोट क्र.	विकासाची टक्केवारी	वर्गवारी
1	अहमदनगर	1133	BM	29	116.85	अतिशोषित
2	अहमदनगर	430	GV	102	128.63	अतिशोषित
3	अहमदनगर	444	GV	109	138.18	अतिशोषित
4	अहमदनगर	446	GV	110	137.88	अतिशोषित
5	अहमदनगर	448	GV	111	150.99	अतिशोषित
6	अहमदनगर	450	GV	112	112.82	अतिशोषित
7	अहमदनगर	461	GV	119	114.99	अतिशोषित
8	अहमदनगर	462	GV	120	105.39	अतिशोषित
9	अहमदनगर	465	GV	123	132.37	अतिशोषित
10	अहमदनगर	467	GV	125	123.66	अतिशोषित
11	अहमदनगर	468	GV	126	109.97	अतिशोषित
12	अहमदनगर	471	GV	129	123.67	अतिशोषित
13	अहमदनगर	473	GV	131	109.22	अतिशोषित
14	अहमदनगर	318	GV	22 A	135.96	अतिशोषित
15	अहमदनगर	333	GV	31 B	124.24	अतिशोषित
16	अकोला	260	PTMT	1	110.04	अतिशोषित
17	अमरावती	196	PT	2	185.45	अतिशोषित
18	अमरावती	228	PTCS	1	110.65	अतिशोषित
19	अमरावती	229	PTCS	2	138.22	अतिशोषित
20	अमरावती	767	WR	1	165.73	अतिशोषित
21	अमरावती	769	WR	2	171.32	अतिशोषित
22	अमरावती	771	WR	3	105.63	अतिशोषित
23	अमरावती	800	WRB	2	160.27	अतिशोषित
24	अमरावती	819	WRC	1	106.05	अतिशोषित
25	बुलढाणा	576	GPD	2	102.25	अतिशोषित
26	बुलढाणा	207	PT	10	160.61	अतिशोषित
27	बुलढाणा	208	PT	11	125.77	अतिशोषित
28	जळगाव	27	TE	07	127.62	अतिशोषित
29	जळगाव	44	TE	17	156.00	अतिशोषित
30	जळगाव	11	TE	2	111.79	अतिशोषित
31	जळगाव	13	TE	2'	156.21	अतिशोषित
32	जळगाव	54	TE	25	138.14	अतिशोषित
33	जळगाव	14	TE	3	115.75	अतिशोषित
34	जळगाव	75	TE	43	112.45	अतिशोषित
35	जळगाव	95	TE	59	111.26	अतिशोषित
36	लातूर	419	GV	96 B	101.65	अतिशोषित
37	नाशिक	309	GV	15	115.84	अतिशोषित
38	नाशिक	315	GV	20	108.72	अतिशोषित
39	नाशिक	316	GV	21	116.58	अतिशोषित

40	नाशिक	320	GV	24	113.01	अतिशोषित
41	नाशिक	324	GV	26 A'	115.18	अतिशोषित
42	नाशिक	326	GV	27	128.31	अतिशोषित
43	नाशिक	329	GV	29 A	110.05	अतिशोषित
44	नाशिक	300	GV	7	112.92	अतिशोषित
45	नाशिक	149	TE	107	103.91	अतिशोषित
46	नाशिक	151	TE	109	106.03	अतिशोषित
47	नाशिक	168	TE	128	111.22	अतिशोषित
48	नाशिक	106	TE	68 B	101.83	अतिशोषित
49	नाशिक	121	TE	80	145.90	अतिशोषित
50	पुणे	1093	BM	1	101.38	अतिशोषित
51	पुणे	1122	BM	18	158.24	अतिशोषित
52	पुणे	1099	BM	4	114.98	अतिशोषित
53	पुणे	1102	BM	5	111.70	अतिशोषित
54	पुणे	1164	BM	59	133.43	अतिशोषित
55	पुणे	1174	BM	69	111.99	अतिशोषित
56	पुणे	1182	BM	77	112.54	अतिशोषित
57	सांगली	1353	KR	37	111.04	अतिशोषित
58	सांगली	1371	KR	52	168.80	अतिशोषित
59	सांगली	1372	KR	53	117.85	अतिशोषित
60	सोलापूर	1223	BM	111	100.41	अतिशोषित
61	सोलापूर	1244	BM	132	119.07	अतिशोषित
62	सोलापूर	1193	BM	87	148.22	अतिशोषित
63	सोलापूर	1197	BM	89	110.01	अतिशोषित
64	सोलापूर	1199	BM	90	130.92	अतिशोषित
65	सोलापूर	1202	BM	93	149.34	अतिशोषित
66	सोलापूर	1275	SA	16	114.88	अतिशोषित
67	सोलापूर	1291	SA	29	114.34	अतिशोषित

तक्ता - 9

शोषित पाणलोटांची यादी

अ. क्र.	जिल्हा	इंडेक्स क्र.	बेसिन	पाणलोट क्र.	विकासाची टक्केवारी	वर्गवारी
1	अहमदनगर	440	GV	107	92.81	शोषित
2	अहमदनगर	464	GV	122	94.08	शोषित
3	अहमदनगर	466	GV	124	94.51	शोषित
4	अहमदनगर	335	GV	32 B	95.21	शोषित
5	अमरावती	218	PT	20	98.15	शोषित
6	अमरावती	274	PTP	6	93.06	शोषित
7	अमरावती	779	WR	7	94.01	शोषित
8	अमरावती	798	WRB	1	96.97	शोषित
9	अमरावती	814	WRB	11	94.97	शोषित
10	अमरावती	805	WRB	4	95.86	शोषित
11	औरंगाबाद	506	GP	15	90.21	शोषित
12	औरंगाबाद	497	GP	9	95.14	शोषित
13	औरंगाबाद	66	TE	36 B	96.53	शोषित
14	बुलढाणा	575	GPD	1	96.90	शोषित
15	बुलढाणा	587	PG	3	90.16	शोषित
16	जळगाव	39	TE	13'	96.90	शोषित
17	जळगाव	45	TE	18	93.98	शोषित
18	जळगाव	73	TE	41	92.32	शोषित
19	जळगाव	81	TE	48	97.56	शोषित
20	लातूर	422	GV	97 C	90.44	शोषित
21	लातूर	704	MR	15	99.93	शोषित
22	लातूर	709	MR	19	97.21	शोषित
23	लातूर	718	MR	26	90.39	शोषित
24	लातूर	728	MR	33	98.61	शोषित
25	लातूर	736	MR	39	97.29	शोषित
26	लातूर	740	MR	43	98.76	शोषित
27	नागपूर	831	WRJ	2	96.67	शोषित
28	नाशिक	310	GV	16	90.10	शोषित
29	नाशिक	327	GV	28 A	92.34	शोषित
30	नाशिक	332	GV	31 A	95.29	शोषित
31	नाशिक	340	GV	34 A	94.45	शोषित
32	नाशिक	167	TE	127	92.71	शोषित
33	नाशिक	134	TE	92	95.64	शोषित
34	पुणे	1116	BM	12	97.09	शोषित
35	पुणे	1163	BM	58	99.87	शोषित
36	पुणे	1165	BM	60	94.24	शोषित
37	पुणे	1106	BM	7	94.37	शोषित
38	पुणे	1181	BM	76	90.33	शोषित
39	पुणे	1110	BM	9	91.80	शोषित

40	सांगली	1239	BM	122	98.08	शोषित
41	सांगली	1354	KR	38	94.44	शोषित
42	सांगली	1355	KR	39	97.56	शोषित
43	सोलापूर	1232	BM	117	92.31	शोषित
44	सोलापूर	1235	BM	119	90.73	शोषित
45	सोलापूर	1204	BM	95	98.38	शोषित
46	सोलापूर	1208	BM	99	94.89	शोषित

तक्ता - 10

अंशतः शोषित पाणलोटोंची यादी

अ. क्र.	जिल्हा	इंडेक्स क्र.	बेसिन	पाणलोट क्र.	विकासाची टक्केवारी	वर्गवारी
1	अहमदनगर	1134	BM	30	77.65	अंशतः शोषित
2	अहमदनगर	1151	BM	47	78.33	अंशतः शोषित
3	अहमदनगर	428	GV	101	77.84	अंशतः शोषित
4	अहमदनगर	434	GV	104	78.48	अंशतः शोषित
5	अहमदनगर	436	GV	105	89.19	अंशतः शोषित
6	अहमदनगर	460	GV	118	72.64	अंशतः शोषित
7	अहमदनगर	469	GV	127	73.02	अंशतः शोषित
8	अहमदनगर	470	GV	128	88.85	अंशतः शोषित
9	अहमदनगर	474	GV	132	81.85	अंशतः शोषित
10	अहमदनगर	325	GV	26 B	82.82	अंशतः शोषित
11	अहमदनगर	328	GV	28 B	81.79	अंशतः शोषित
12	अहमदनगर	345	GV	38 B	75.57	अंशतः शोषित
13	अहमदनगर	367	GV	56	85.14	अंशतः शोषित
14	अहमदनगर	370	GV	57	81.74	अंशतः शोषित
15	अकोला	219	PT	20	70.43	अंशतः शोषित
16	अकोला	244	PTKP	1 B	71.57	अंशतः शोषित
17	अकोला	256	PTMN	1 B	83.91	अंशतः शोषित
18	अकोला	257	PTMN	2	72.17	अंशतः शोषित
19	अकोला	258	PTMN	3	77.29	अंशतः शोषित
20	अकोला	276	PTR	2	83.93	अंशतः शोषित
21	अकोला	277	PTR	3 B	81.19	अंशतः शोषित
22	अकोला	278	PTR	4	71.78	अंशतः शोषित
23	अकोला	282	PTSB	1	71.38	अंशतः शोषित
24	अकोला	285	PTU	1 B	75.64	अंशतः शोषित
25	अकोला	287	PTU	2 B	70.85	अंशतः शोषित
26	अमरावती	201	PT	6	82.24	अंशतः शोषित
27	अमरावती	225	PTC	1	71.41	अंशतः शोषित
28	अमरावती	226	PTC	2	89.29	अंशतः शोषित
29	अमरावती	266	PTP	1	73.12	अंशतः शोषित
30	अमरावती	281	PTSB	1	83.50	अंशतः शोषित
31	अमरावती	190	TES	3	82.32	अंशतः शोषित
32	अमरावती	773	WR	4	86.51	अंशतः शोषित
33	अमरावती	775	WR	5	71.18	अंशतः शोषित
34	अमरावती	813	WRB	10	74.60	अंशतः शोषित
35	औरंगाबाद	479	GP	1	70.14	अंशतः शोषित
36	औरंगाबाद	498	GP	10	77.19	अंशतः शोषित
37	औरंगाबाद	499	GP	11	85.41	अंशतः शोषित
38	औरंगाबाद	504	GP	14	82.01	अंशतः शोषित
39	औरंगाबाद	508	GP	16	83.40	अंशतः शोषित

अ. क्र.	जिल्हा	इंडेक्स क्र.	बेसिन	पाणलोट क्र.	विकासाची टक्केवारी	वर्गवारी
40	औरंगाबाद	573	GP	17^	77.66	अंशतः शोषित
41	औरंगाबाद	481	GP	2	78.05	अंशतः शोषित
42	औरंगाबाद	520	GP	24	88.83	अंशतः शोषित
43	औरंगाबाद	483	GP	3	72.67	अंशतः शोषित
44	औरंगाबाद	485	GP	4	76.01	अंशतः शोषित
45	औरंगाबाद	488	GP	5	77.32	अंशतः शोषित
46	औरंगाबाद	491	GP	6	82.75	अंशतः शोषित
47	औरंगाबाद	494	GP	7	81.39	अंशतः शोषित
48	औरंगाबाद	337	GV	33	80.45	अंशतः शोषित
49	औरंगाबाद	339	GV	34 B	88.35	अंशतः शोषित
50	औरंगाबाद	341	GV	35	88.10	अंशतः शोषित
51	औरंगाबाद	342	GV	36	74.87	अंशतः शोषित
52	औरंगाबाद	344	GV	38 A	75.13	अंशतः शोषित
53	औरंगाबाद	349	GV	41	75.62	अंशतः शोषित
54	औरंगाबाद	350	GV	42	70.89	अंशतः शोषित
55	औरंगाबाद	351	GV	43	76.88	अंशतः शोषित
56	औरंगाबाद	354	GV	46	88.93	अंशतः शोषित
57	औरंगाबाद	359	GV	51	75.30	अंशतः शोषित
58	औरंगाबाद	362	GV	53	83.21	अंशतः शोषित
59	औरंगाबाद	38	TE	13 B	75.29	अंशतः शोषित
60	औरंगाबाद	50	TE	22 B	76.52	अंशतः शोषित
61	औरंगाबाद	57	TE	28 B	73.03	अंशतः शोषित
62	औरंगाबाद	69	TE	37 B	85.57	अंशतः शोषित
63	औरंगाबाद	19	TE	5 B	78.49	अंशतः शोषित
64	बीड	368	GV	56	82.54	अंशतः शोषित
65	बीड	373	GV	59	85.83	अंशतः शोषित
66	बीड	377	GV	62	82.67	अंशतः शोषित
67	बीड	379	GV	63	76.74	अंशतः शोषित
68	बीड	380	GV	64	76.05	अंशतः शोषित
69	बीड	381	GV	65	72.73	अंशतः शोषित
70	बीड	384	GV	67	76.73	अंशतः शोषित
71	बीड	386	GV	69	77.56	अंशतः शोषित
72	बीड	403	GV	85	85.10	अंशतः शोषित
73	बीड	703	MR	15	84.09	अंशतः शोषित
74	बीड	689	MR	2	73.29	अंशतः शोषित
75	बीड	1267	SA	12	71.82	अंशतः शोषित
76	बीड	1268	SA	13	83.82	अंशतः शोषित
77	भंडारा	979	WGK	6	86.80	अंशतः शोषित
78	बुलढाणा	480	GP	1	74.36	अंशतः शोषित
79	बुलढाणा	495	GP	7	77.47	अंशतः शोषित
80	बुलढाणा	574	GPA	1	87.70	अंशतः शोषित

अ. क्र.	जिल्हा	इंडेक्स क्र.	बेसिन	पाणलोट क्र.	विकासाची टक्केवारी	वर्गवारी
81	बुलढाणा	577	GPD	3	72.31	अंशतः शोषित
82	बुलढाणा	579	GPP	1	89.61	अंशतः शोषित
83	बुलढाणा	581	PG	1	83.21	अंशतः शोषित
84	बुलढाणा	584	PG	2	83.02	अंशतः शोषित
85	बुलढाणा	610	PG	26	89.04	अंशतः शोषित
86	बुलढाणा	591	PG	5	80.88	अंशतः शोषित
87	बुलढाणा	594	PG	6	86.33	अंशतः शोषित
88	बुलढाणा	643	PGKA	1	80.27	अंशतः शोषित
89	बुलढाणा	209	PT	12	72.61	अंशतः शोषित
90	बुलढाणा	213	PT	15	78.17	अंशतः शोषित
91	बुलढाणा	204	PT	8	71.55	अंशतः शोषित
92	बुलढाणा	231	PTG	1	81.93	अंशतः शोषित
93	बुलढाणा	232	PTG	2	81.76	अंशतः शोषित
94	बुलढाणा	233	PTG	3	84.17	अंशतः शोषित
95	बुलढाणा	234	PTG	4	89.09	अंशतः शोषित
96	बुलढाणा	235	PTG	5	79.75	अंशतः शोषित
97	बुलढाणा	263	PTN	1	86.89	अंशतः शोषित
98	बुलढाणा	264	PTN	2	75.24	अंशतः शोषित
99	बुलढाणा	265	PTN	3	86.44	अंशतः शोषित
100	बुलढाणा	291	PTW	1	78.64	अंशतः शोषित
101	बुलढाणा	28	TE	7	83.46	अंशतः शोषित
102	धुळे	90	TE	56	90.00	अंशतः शोषित
103	धुळे	117	TE	78 A	77.52	अंशतः शोषित
104	धुळे	129	TE	88	89.64	अंशतः शोषित
105	धुळे	131	TE	90 A	85.77	अंशतः शोषित
106	हिंगोली	1530	GP	63 A	83.50	अंशतः शोषित
107	हिंगोली	426	GV	100 A	82.52	अंशतः शोषित
108	हिंगोली	411	GV	92	83.33	अंशतः शोषित
109	हिंगोली	661	PPG	1	71.98	अंशतः शोषित
110	हिंगोली	671	PPG	11	80.53	अंशतः शोषित
111	जळगाव	194	PT	-	86.88	अंशतः शोषित
112	जळगाव	210	PT	13	71.24	अंशतः शोषित
113	जळगाव	290	PTW	1	88.43	अंशतः शोषित
114	जळगाव	9	TE	1	85.86	अंशतः शोषित
115	जळगाव	35	TE	11	74.50	अंशतः शोषित
116	जळगाव	37	TE	13	87.61	अंशतः शोषित
117	जळगाव	40	TE	14	89.61	अंशतः शोषित
118	जळगाव	42	TE	15 A	88.82	अंशतः शोषित
119	जळगाव	47	TE	19'	78.24	अंशतः शोषित
120	जळगाव	49	TE	21	76.52	अंशतः शोषित
121	जळगाव	51	TE	22	78.92	अंशतः शोषित

अ. क्र.	जिल्हा	इंडेक्स क्र.	बेसिन	पाणलोट क्र.	विकासाची टक्केवारी	वर्गवारी
122	जळगाव	53	TE	24	84.60	अंशतः शोषित
123	जळगाव	55	TE	26	70.47	अंशतः शोषित
124	जळगाव	56	TE	27	79.71	अंशतः शोषित
125	जळगाव	60	TE	30	82.21	अंशतः शोषित
126	जळगाव	62	TE	32	81.73	अंशतः शोषित
127	जळगाव	63	TE	33	75.74	अंशतः शोषित
128	जळगाव	64	TE	34	86.95	अंशतः शोषित
129	जळगाव	65	TE	35	75.65	अंशतः शोषित
130	जळगाव	67	TE	36	85.71	अंशतः शोषित
131	जळगाव	68	TE	37 A	85.85	अंशतः शोषित
132	जळगाव	18	TE	4'	81.50	अंशतः शोषित
133	जळगाव	74	TE	42	75.21	अंशतः शोषित
134	जळगाव	78	TE	45	74.44	अंशतः शोषित
135	जळगाव	80	TE	47	75.27	अंशतः शोषित
136	जळगाव	82	TE	49	88.24	अंशतः शोषित
137	जळगाव	21	TE	5 A	72.44	अंशतः शोषित
138	जळगाव	83	TE	50	86.75	अंशतः शोषित
139	जळगाव	85	TE	51	81.38	अंशतः शोषित
140	जळगाव	86	TE	52	79.46	अंशतः शोषित
141	जळगाव	89	TE	55	73.40	अंशतः शोषित
142	जळगाव	96	TE	60	85.51	अंशतः शोषित
143	जळगाव	29	TE	8	88.57	अंशतः शोषित
144	जालना	503	GP	13	87.78	अंशतः शोषित
145	जालना	505	GP	14 B	85.68	अंशतः शोषित
146	जालना	512	GP	17 B	84.78	अंशतः शोषित
147	जालना	521	GP	24	72.36	अंशतः शोषित
148	जालना	531	GP	33	87.19	अंशतः शोषित
149	जालना	532	GP	34	82.72	अंशतः शोषित
150	जालना	533	GP	35 A	81.93	अंशतः शोषित
151	जालना	534	GP	35 B	80.24	अंशतः शोषित
152	जालना	538	GP	37 A	89.61	अंशतः शोषित
153	जालना	549	GP	43	87.76	अंशतः शोषित
154	जालना	378	GV	63	74.95	अंशतः शोषित
155	लातूर	706	MR	16 B	79.19	अंशतः शोषित
156	लातूर	741	MR	44	81.73	अंशतः शोषित
157	नागपूर	971	WGK	2	75.21	अंशतः शोषित
158	नागपूर	977	WGK	5	79.81	अंशतः शोषित
159	नागपूर	989	WGKK	1	87.98	अंशतः शोषित
160	नागपूर	991	WGKK	3	70.76	अंशतः शोषित
161	नागपूर	993	WGKCC	1	81.36	अंशतः शोषित
162	नागपूर	999	WGKN	5	77.73	अंशतः शोषित

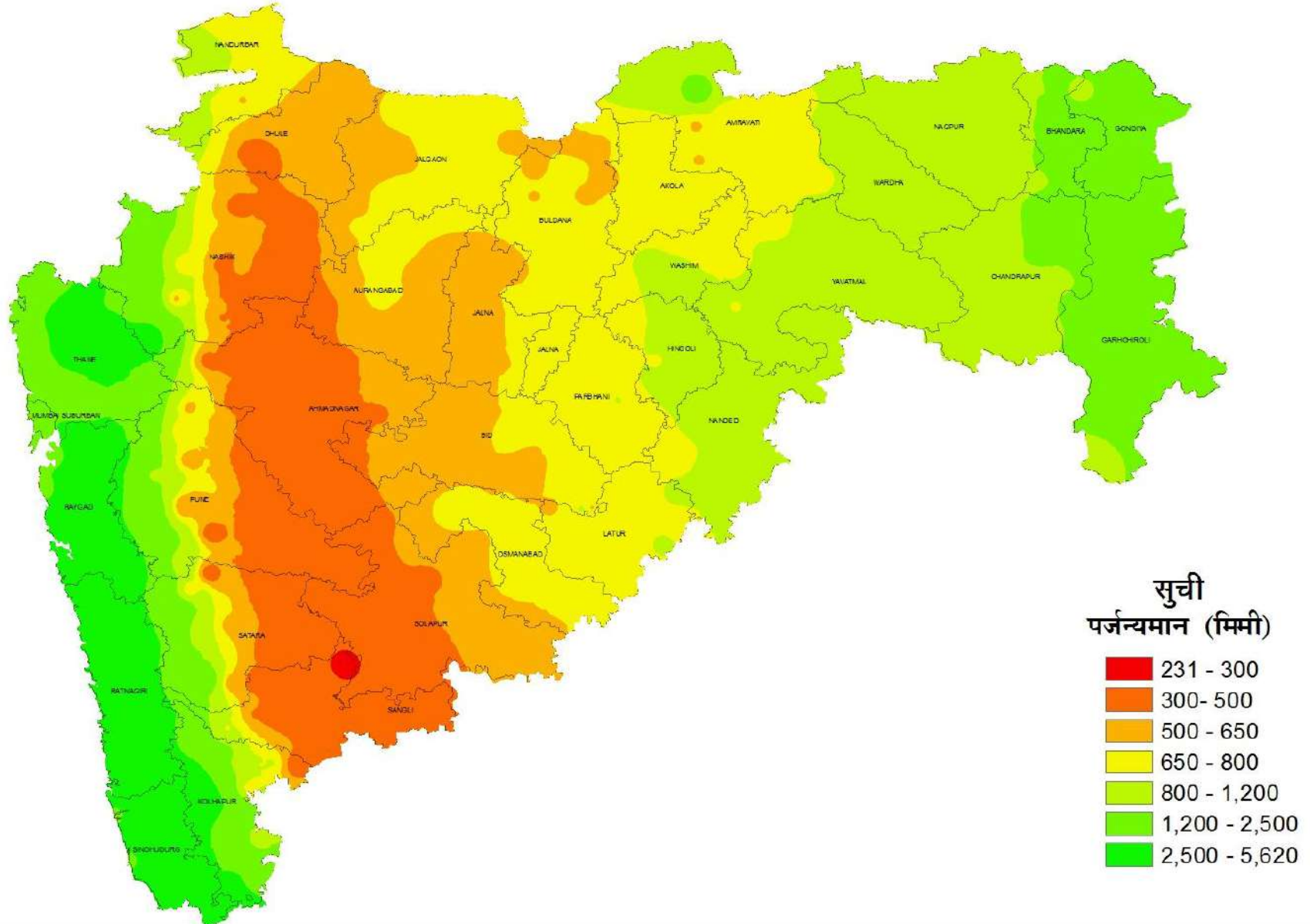
अ. क्र.	जिल्हा	इंडेक्स क्र.	बेसिन	पाणलोट क्र.	विकासाची टक्केवारी	वर्गवारी
163	नागपूर	1011	WGM	2	80.29	अंशतः शोषित
164	नागपूर	1025	WGS	2	82.22	अंशतः शोषित
165	नागपूर	833	WRJ	4	87.33	अंशतः शोषित
166	नंदुरबार	1510	TE	122 A	74.70	अंशतः शोषित
167	नंदुरबार	1511	TE	123 B	75.13	अंशतः शोषित
168	नंदुरबार	172	TE	134	86.96	अंशतः शोषित
169	नाशिक	305	GV	11	76.97	अंशतः शोषित
170	नाशिक	308	GV	14	88.35	अंशतः शोषित
171	नाशिक	311	GV	17	87.24	अंशतः शोषित
172	नाशिक	314	GV	19	84.56	अंशतः शोषित
173	नाशिक	321	GV	25	77.36	अंशतः शोषित
174	नाशिक	323	GV	26 A	88.38	अंशतः शोषित
175	नाशिक	331	GV	30	71.17	अंशतः शोषित
176	नाशिक	334	GV	32 A	70.49	अंशतः शोषित
177	नाशिक	347	GV	39 B	78.05	अंशतः शोषित
178	नाशिक	159	TE	117	70.64	अंशतः शोषित
179	नाशिक	166	TE	126	78.44	अंशतः शोषित
180	नाशिक	169	TE	129	88.09	अंशतः शोषित
181	नाशिक	122	TE	81	70.80	अंशतः शोषित
182	नाशिक	133	TE	91	76.80	अंशतः शोषित
183	नाशिक	135	TE	93	85.58	अंशतः शोषित
184	नाशिक	138	TE	96	86.26	अंशतः शोषित
185	उस्मानाबाद	698	MR	11	85.43	अंशतः शोषित
186	उस्मानाबाद	699	MR	12	89.80	अंशतः शोषित
187	उस्मानाबाद	700	MR	13	88.32	अंशतः शोषित
188	उस्मानाबाद	707	MR	17	78.30	अंशतः शोषित
189	उस्मानाबाद	714	MR	22	76.38	अंशतः शोषित
190	उस्मानाबाद	715	MR	23	89.12	अंशतः शोषित
191	उस्मानाबाद	731	MR	36 A	88.20	अंशतः शोषित
192	उस्मानाबाद	696	MR	9	82.18	अंशतः शोषित
193	परभणी	408	GV	90 A	76.52	अंशतः शोषित
194	पुणे	1114	BM	11	78.46	अंशतः शोषित
195	पुणे	1117	BM	13	87.95	अंशतः शोषित
196	पुणे	1123	BM	19	82.06	अंशतः शोषित
197	पुणे	1124	BM	20	85.28	अंशतः शोषित
198	पुणे	1130	BM	26	77.21	अंशतः शोषित
199	पुणे	1131	BM	27	84.40	अंशतः शोषित
200	पुणे	1097	BM	3	74.40	अंशतः शोषित
201	पुणे	1138	BM	34	89.98	अंशतः शोषित
202	पुणे	1139	BM	35	83.14	अंशतः शोषित
203	पुणे	1140	BM	36	73.82	अंशतः शोषित

अ. क्र.	जिल्हा	इंडेक्स क्र.	बेसिन	पाणलोट क्र.	विकासाची टक्केवारी	वर्गवारी
204	पुणे	1154	BM	49	83.78	अंशतः शोषित
205	पुणे	1155	BM	50	80.47	अंशतः शोषित
206	पुणे	1156	BM	51	84.44	अंशतः शोषित
207	पुणे	1157	BM	52	76.30	अंशतः शोषित
208	पुणे	1162	BM	57	87.05	अंशतः शोषित
209	पुणे	1104	BM	6	89.70	अंशतः शोषित
210	पुणे	1173	BM	68	89.89	अंशतः शोषित
211	पुणे	1175	BM	70	79.47	अंशतः शोषित
212	पुणे	1179	BM	74	81.07	अंशतः शोषित
213	पुणे	1180	BM	75	71.92	अंशतः शोषित
214	पुणे	1108	BM	8	74.61	अंशतः शोषित
215	पुणे	455	GV	114	72.06	अंशतः शोषित
216	सांगली	1217	BM	105	88.31	अंशतः शोषित
217	सांगली	1225	BM	112	75.92	अंशतः शोषित
218	सांगली	1226	BM	113	81.67	अंशतः शोषित
219	सांगली	1229	BM	115	82.44	अंशतः शोषित
220	सांगली	1234	BM	118	79.22	अंशतः शोषित
221	सांगली	1236	BM	119	82.81	अंशतः शोषित
222	सांगली	1237	BM	120	79.37	अंशतः शोषित
223	सांगली	1238	BM	121	75.66	अंशतः शोषित
224	सांगली	1352	KR	36	70.94	अंशतः शोषित
225	सांगली	1370	KR	51	78.28	अंशतः शोषित
226	सातारा	1210	BM	101	89.00	अंशतः शोषित
227	सातारा	1211	BM	102	79.86	अंशतः शोषित
228	सातारा	1213	BM	103	84.54	अंशतः शोषित
229	सातारा	1190	BM	84	76.10	अंशतः शोषित
230	सातारा	1191	BM	85	79.53	अंशतः शोषित
231	सातारा	1192	BM	86	75.01	अंशतः शोषित
232	सातारा	1320	KR	10	86.78	अंशतः शोषित
233	सातारा	1321	KR	11	84.98	अंशतः शोषित
234	सातारा	1328	KR	18	74.95	अंशतः शोषित
235	सातारा	1329	KR	19	74.16	अंशतः शोषित
236	सातारा	1312	KR	2	88.93	अंशतः शोषित
237	सातारा	1333	KR	22	88.33	अंशतः शोषित
238	सातारा	1334	KR	23	81.44	अंशतः शोषित
239	सातारा	1336	KR	24	85.91	अंशतः शोषित
240	सातारा	1338	KR	25	89.34	अंशतः शोषित
241	सातारा	1339	KR	26	89.57	अंशतः शोषित
242	सातारा	1340	KR	27	89.90	अंशतः शोषित
243	सातारा	1345	KR	30	89.09	अंशतः शोषित
244	सातारा	1346	KR	31	86.19	अंशतः शोषित

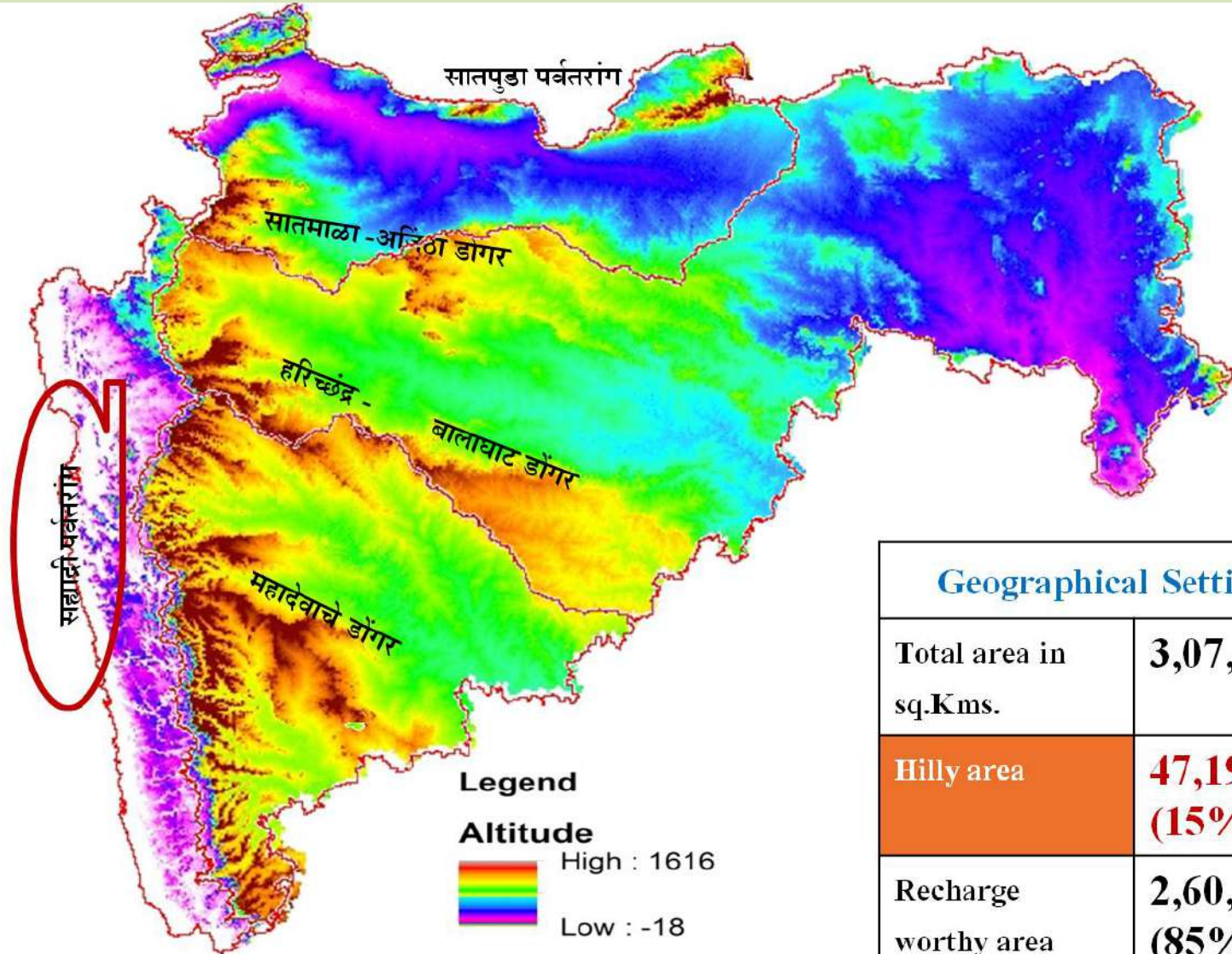
अ. क्र.	जिल्हा	इंडेक्स क्र.	बेसिन	पाणलोट क्र.	विकासाची टक्केवारी	वर्गवारी
245	सातारा	1359	KR	42	84.93	अंशतः शोषित
246	सातारा	1363	KR	44	80.00	अंशतः शोषित
247	सातारा	1316	KR	6	75.25	अंशतः शोषित
248	सातारा	1317	KR	7	74.78	अंशतः शोषित
249	सातारा	1319	KR	9	81.07	अंशतः शोषित
250	सोलापूर	1216	BM	105	85.27	अंशतः शोषित
251	सोलापूर	1219	BM	107	89.68	अंशतः शोषित
252	सोलापूर	1221	BM	109	76.85	अंशतः शोषित
253	सोलापूर	1224	BM	112	89.45	अंशतः शोषित
254	सोलापूर	1228	BM	115	87.47	अंशतः शोषित
255	सोलापूर	1242	BM	130	74.47	अंशतः शोषित
256	सोलापूर	1243	BM	131	88.75	अंशतः शोषित
257	सोलापूर	1249	BM	137	86.95	अंशतः शोषित
258	सोलापूर	1167	BM	62	86.52	अंशतः शोषित
259	सोलापूर	1184	BM	79	82.47	अंशतः शोषित
260	सोलापूर	1185	BM	80	83.16	अंशतः शोषित
261	सोलापूर	1195	BM	88	73.99	अंशतः शोषित
262	सोलापूर	1201	BM	92	88.38	अंशतः शोषित
263	सोलापूर	1203	BM	94	70.84	अंशतः शोषित
264	सोलापूर	1205	BM	96	72.26	अंशतः शोषित
265	सोलापूर	1272	SA	15	83.01	अंशतः शोषित
266	सोलापूर	1279	SA	20	89.04	अंशतः शोषित
267	सोलापूर	1280	SA	21	88.41	अंशतः शोषित
268	सोलापूर	1282	SA	22	87.92	अंशतः शोषित
269	सोलापूर	1286	SA	26	87.68	अंशतः शोषित
270	सोलापूर	1287	SA	27	89.15	अंशतः शोषित
271	सोलापूर	1294	SA	31	82.75	अंशतः शोषित
272	सोलापूर	1296	SA	33	87.63	अंशतः शोषित
273	सोलापूर	1298	SA	34	79.75	अंशतः शोषित
274	सोलापूर	1301	SA	37	81.67	अंशतः शोषित
275	सोलापूर	1305	SA	39	77.06	अंशतः शोषित
276	वर्धा	830	WRJ	1	71.89	अंशतः शोषित
277	वर्धा	834	WRJ	4	89.17	अंशतः शोषित
278	वर्धा	836	WRK	1	80.23	अंशतः शोषित
279	वर्धा	837	WRK	2	78.86	अंशतः शोषित
280	वर्धा	868	WRWBD	7	70.97	अंशतः शोषित
281	वर्धा	880	WRY	3	72.54	अंशतः शोषित
282	वाशिम	606	PG	23	77.80	अंशतः शोषित
283	वाशिम	601	PG	9	81.04	अंशतः शोषित
284	वाशिम	616	PGA	3	71.70	अंशतः शोषित
285	वाशिम	635	PGD	1	78.27	अंशतः शोषित

अ. क्र.	जिल्हा	इंडेक्स क्र.	बेसिन	पाणलोट क्र.	विकासाची टक्केवारी	वर्गवारी
286	वाशिम	644	PGKA	1	78.80	अंशतः शोषित
287	वाशिम	1517	PTK	4 B	87.26	अंशतः शोषित
288	वाशिम	1521	PTU	2 B	82.53	अंशतः शोषित
289	वाशिम	804	WRB	3	72.06	अंशतः शोषित
290	यवतमाळ	801	WRB	2	70.40	अंशतः शोषित
291	यवतमाळ	818	WRBM	-	71.74	अंशतः शोषित

1. पर्जन्यमानाची दोलायमानता

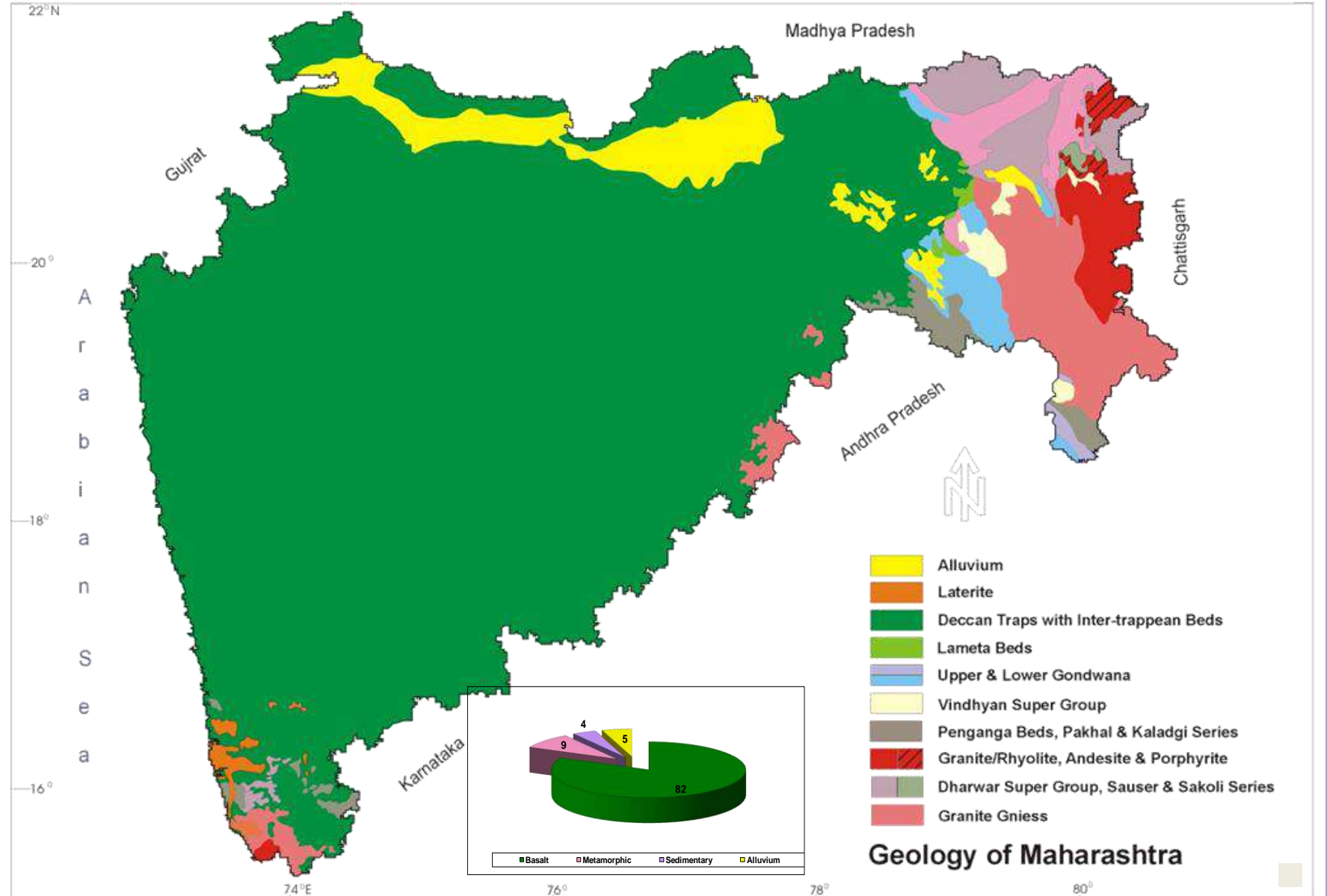
2. भूपृष्ठीय रचना

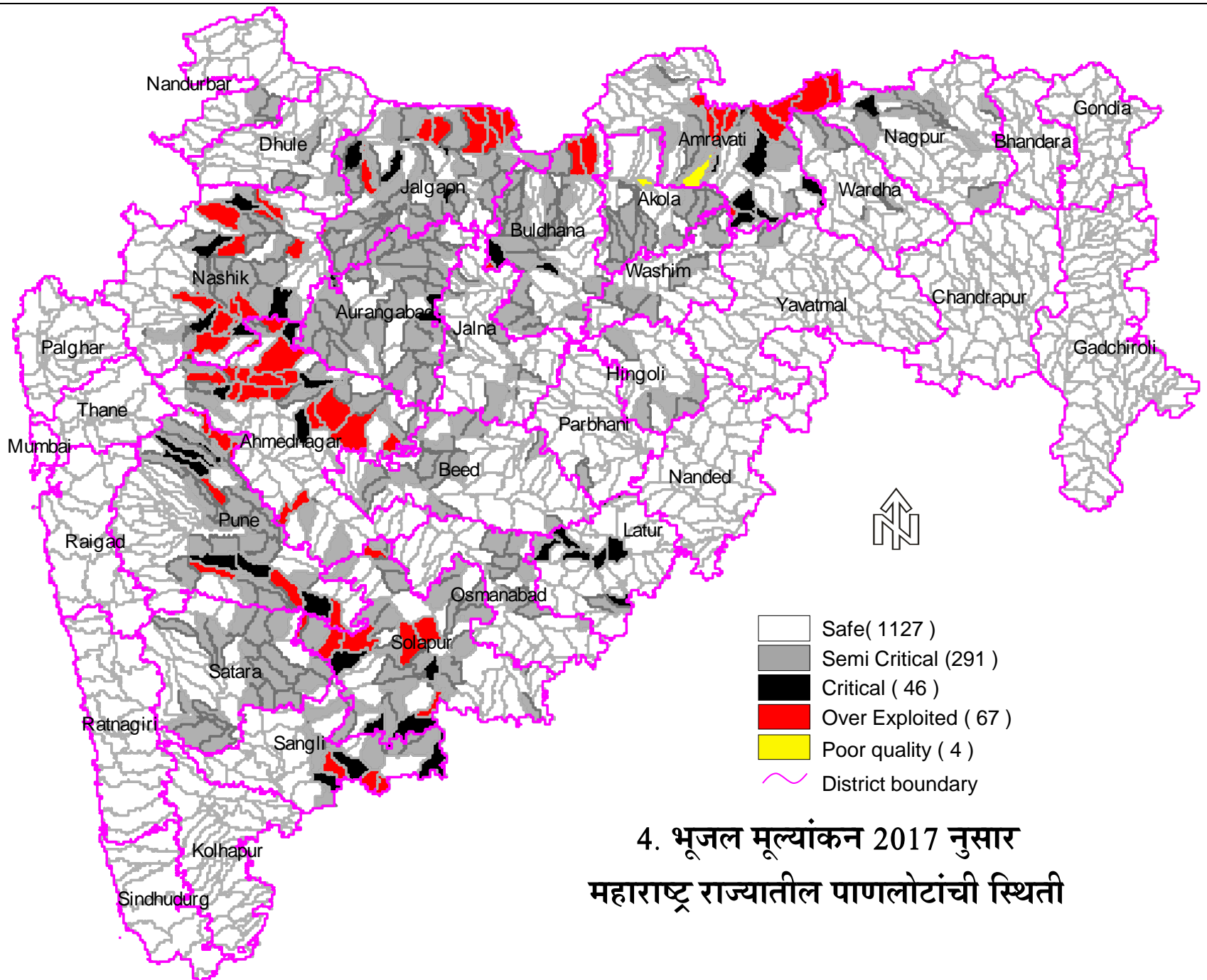

Geographical Setting

Total area in sq.Kms.	3,07,713
Hilly area	47,196 (15%)
Recharge worthy area	2,60,517 (85%)

3. भूस्तरीय नकाशा - भूजल उपलब्धतेच्या दृष्टीने कठीण

4. भूजल मूल्यांकन 2017 नुसार महाराष्ट्र राज्यातील पाणलोटोंची स्थिती

